

Program zdrowotny dla mieszkańców Gminy Bobrowniki
na lata 2016 – 2018
„Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV)”

WSTĘP

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia jest jednym z podstawowych zadań gminy wynikających z art.7 ust.1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz.1515 z późn. zm).

Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności opracowanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców - art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r. poz.581 z późn. zm.)

Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym możliwe jest poprzez stosowanie odpowiedniej profilaktyki, a także poprzez podejmowanie wszelkich działań i środków zmierzających do zapobiegania chorobom lub do ich wykrycia we wczesnych stadiach, dających szansę na szybkie wyleczenie.

Gmina Bobrowniki w ramach zadań programowych ma na celu podnoszenie i poprawę jakości życia swoich mieszkańców oraz zapewnienie szerszego dostępu do ponadstandardowych świadczeń zdrowotnych. Dotychczas gmina realizowała akcje profilaktyczne jedynie w zakresie świadczeń finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Niniejszy program zdrowotny kierowany jest do dzieci i młodzieży, w wieku od 13 do 14 lat i dotyczy działań w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV).

Program jest wieloletni i będzie realizowany w latach 2016 - 2018. Przewiduje działania prozdrowotne finansowane ze środków gminy i uzupełniający świadczenia i akcje profilaktyczne finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

Program opracowany został w oparciu o „Schemat programu zdrowotnego” zalecanego do stosowania przez Agencję Oceny Technologii Medycznych w Warszawie.

OPIS PROGRAMU

1. Opis problemu zdrowotnego

1 a) Problem zdrowotny

Zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV – Human Papillomavirus) stanowi duży problem kliniczny i epidemiologiczny na całym świecie. Na świecie ok. 630 mln ludzi jest zakażona wirusem HPV. Większość zakażeń HPV przebiega bezobjawowo. Istnieje ponad 100 typów wirusa HPV, a najbardziej niebezpieczne mogą wywołać m.in. raka szyjki macicy, raka pochwy, sromu, odbytu. Szacuje się, że każdego roku ok. 500 000 kobiet na całym świecie zapada na raka szyjki macicy, a 300 000 z nich umiera z tego powodu. W Polsce według Krajowego Rejestru Nowotworów w 2009 roku zapadło na ten typ nowotworu 3102 kobiet. Największą liczbę zachorowań obserwuje się w województwie mazowieckim – 440 przypadków rocznie, śląskim – 388, dolnośląskim, małopolskim -244. W 2009 roku z powodu raka szyjki macicy w Polsce zmarło 1748 kobiet, w województwie śląskim – 219.

1 b) Epidemiologia

Transmisja zakażenia HPV odbywa się głównie drogą płciową. Zakażenie HPV może być jawne klinicznie lub przybierać formę subkliniczną, albo utajoną. Objawy kliniczne zakażenia typami niskoonkogennymi obejmują kłykciny płaskie lub kończyste narządów płciowych o różnym nasileniu. W fazie utajonej nie występują objawy. Na każdym z wymienionych etapów zakażenie może ulegać progresji, samoistnej regresji, lub stać się procesem przewlekłym.

Najczęściej zakażenie HPV ulega samowyleczeniu. U kobiet do 25 roku życia większość infekcji ulega regresji w ciągu 12-18 miesięcy. Utrzymywanie się zakażenia powyżej 24 miesięcy jest związane z zakażeniem wirusami wysookonkogennymi. Liczba nowych zakażeń maleje wraz z wiekiem, ale ryzyko przejścia zakażenia w formę przetrwałą wzrasta wraz z wiekiem osoby zakażonej.

Sposób radykalnego leczenia zakażenia HPV nie jest obecnie znany, dlatego też tak bardzo ważna jest profilaktyka zakażeń mogących powodować raka narządów płciowych.

Według Światowej Organizacji Zdrowia wyróżnia się następujące rodzaje działalności profilaktycznej :

- profilaktyka pierwotna obejmująca informowanie o czynnikach ryzyka zachorowania oraz szczepienia przeciwko onkogennym typom wirusa HPV,
- profilaktyka wtórna – wykrywanie stanów przednowotworowych i wczesnych postaci raka,
- profilaktyka trzeciorzędowa – prawidłowa diagnostyka i leczenie raka.

W ramach Programu dla tutejszej gminy przewidziano realizację działań profilaktycznych obejmujących informację o zagrożeniach kierowaną do szerokiego grona odbiorców oraz szczepienia dziewcząt w wieku 13 lat.

1 c) Populacja podlegająca Gminie Bobrowniki

Program kierowany jest do grupy społecznej – dziewczynek w wieku 13 lat, zamieszkałych w Gminie Bobrowniki, bądź uczących się w gimnazjach prowadzonych przez Gminę Bobrowniki w Rogoźniku i Siemoni.

W latach 2016 – 2018 zakwalifikowanych zostało do Programu :

Rok urodzenia	Ilość dziewczynek	Terminy szczepień
2002	47	I kwartał 2016 II kwartał 2016 III kwartał 2016
2003	54	I kwartał 2017 II kwartał 2017 III kwartał 2017
2004	50	I kwartał 2018 II kwartał 2018 III kwartał 2018

Program zakłada szczepienia trzech roczników dziewczynek i stanowić będzie przyczynek do podejmowania decyzji przez władze samorządowe następnych kadencji w sprawie systematycznego szczepienia kolejnych roczników.

1 d) Finansowanie Programu

Szczepienia przeciwko zakażeniu HPV są obiecującym i zalecanym w Polsce sposobem prewencji raka narządów płciowych. Nie są jednak finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. W związku z powyższym Gmina Bobrowniki tworząc niniejszy Program deklaruje jego finansowanie z budżetu gminy we wszystkich latach objętych Programem.

Budżet projektu obejmuje zabezpieczenie kosztów zakupu szczepionek wraz z przeprowadzeniem szczepień oraz akcją edukacyjną w formie: ulotek, pogadanek z rodzicami i uczniami szkół w Gminie Bobrowniki i w formie informacji zamieszczanych na stronie internetowej Urzędu Gminy Bobrowniki.

1e) Uzasadnienie potrzeby wdrożenia Programu

W sprawie potrzeby wdrażania Programu profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV), wydano wiele rekomendujących opinii, które opierają się na badaniach epidemiologicznych, wzrastającej liczbie zachorowań na raka szyjki macicy oraz umieralności kobiet z powodu tej choroby.

Opinie te stwierdzają :

- zasadność prowadzenia programów profilaktyki z uwzględnieniem szczepień przeciwko zakażeniom HPV,
- skuteczność i opłacalność profilaktyki w porównaniu z leczeniem, w szczególności w przypadku schorzeń o złym rokowaniu,
- niepokojącą i pogarszającą się w Polsce sytuację w zakresie zachorowalności i umieralności kobiet na raka szyjki macicy,
- że szczepienia przeciwko onkogennym typom wirusa HPV są istotnym elementem profilaktyki raka szyjki macicy.

W Gminie Bobrowniki stwierdzono duże zainteresowanie szczepieniami przeciwko HPV ze strony rodziców dziewczynek w wieku gimnazjalnym, co przyczyniło się do podjęcia niniejszych działań profilaktycznych. Szczepienia przeciwko HPV są stosunkowo drogie, więc nie każdy rodzic, może pozwolić sobie na zakup dodatkowego środka profilaktycznego. Kolejnym czynnikiem wpływającym na wprowadzenie Programu jest możliwość zaszczepienia populacji przy cenie niższej w stosunku do komercyjnych stawek proponowanych pojedynczym osobom.

Sąsiadujące z Gminą Bobrowniki inne jednostki samorządu terytorialnego (np. Gmina Ożarówice) rozpoczęły kilka lat wcześniej realizację programu edukacyjnego oraz szczepień przeciwko HPV, co wpłynęło również na decyzję Gminy Bobrowniki co do realizacji przedmiotowego programu zdrowotnego.

2. Cele programu:

2 a) Cele główne:

- Zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy, sromu, pochwy i brodawek płciowych, tym samym wpływ na poprawę zdrowia kobiet
- Ukształtowanie właściwych nawyków higienicznych u osób objętych programem, tym samym zwiększanie skuteczności zapobiegania chorobom i zakażeniom wywołanym przez wirusy HPV
- Zaszczepienie przeciw wirusowi HPV w każdym roku obowiązywania Programu wszystkich 13 latek – uczennic Gimnazjum w Rogoźniku i Siemoni
- Dokonanie dobrowolnych szczepień wśród nastolatek, które mogą zapobiec rakowi szyjki macicy, sromu, pochwy, brodawkom płciowym.

2 b) Cele szczegółowe:

- Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej wśród nastolatek w kwestii zachorowalności na raka szyjki macicy, raka sromu, pochwy i brodawkom płciowym,
- Ugruntowanie postaw dziewcząt w okresie dojrzewania poprzez nabywanie wiedzy na temat zagrożeń zdrowotnych, w tym podkreślenie roli wykonywania badań cytologicznych
- Podniesienie świadomości zdrowotnej młodych dziewcząt, ich rodziców oraz przekonanie do wczesnej konsultacji medycznej w przypadku występowania niepokojących objawów
- Wypromowanie zdrowego trybu życia wśród młodzieży szkolnej
- Podniesienie poziomu świadomości społecznej, w kwestii badań profilaktycznych.

2 c) Oczekiwane efekty realizacji Programu to :

- zaszczepienie pełnej liczby dziewcząt rocznika 2002, 2003, 2004,
- zredukowanie częstości występowania nowych zachorowań,
- ograniczenie roli czynników nasilających podatność na chorobę (profilaktyka pierwotna) oraz działań zmierzających do wczesnego wykrywania objawów (profilaktyka wtórna),
- podniesienie wiedzy rodziców i świadomości nastolatek na temat możliwości zachorowań, skutecznej profilaktyki i następstw zachorowań.

2 d) Mierniki efektywności

- ilość zaszczepionych dziewcząt,
- ilość przeprowadzonych akcji informacyjnych w szkołach,
- ilość zgód rodziców na przeprowadzenie szczepień.

3. Adresaci programu:

3a) Oszacowanie populacji włączonej do Programu

Adresatami Programu są wszystkie dziewczynki zamieszkałe w Gminie Bobrowniki z roczników: 2002, 2003, 2004 - łącznie 151 dziewczynki.

3b) Tryb zapraszania do Programu

Zaproszenie do Programu nastąpi poprzez skierowanie do każdego z rodziców indywidualnej oferty. Ponadto promocja Programu przeprowadzona zostanie z początkiem każdego roku kalendarzowego objętego Programem na zebraniach w szkołach gimnazjalnych na terenie

gminy. Przystąpienie do realizacji świadczenia następować będzie na podstawie pisemnej zgody rodzica.

4. Organizacja programu:

4a) Części składowe, etapy i działania organizacyjne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej wśród rodziców dziewcząt objętych Programem.
- Prowadzenie akcji informacyjnej dotyczącej zakażenia HPV i zapobiegania rakowi szyjki macicy (także wśród chłopców)
- Przeprowadzenie „lekcji higienicznych” dla objętych programem uczennic. W czasie zajęć zapoznanie dziewcząt z podstawowymi zasadami przeciwdziałania zakażeniom wirusem HPV.
- Powszechne wdrożenie szczepienia dziewcząt - w każdym roku szkolnym nastąpi wdrożenie szczepienia jednego rocznika.
- Program jest realizowany na terenie gminy Bobrowniki. Osoby z populacji objętej Programem zostaną zaproszone do wzięcia udziału w jego realizacji.
- W każdym kolejnym roku dopuszcza się dla poszczególnych roczników objętych programem zwiększenie lub zmniejszenie liczby dziewcząt zgodnie ze stanem na dzień 30 września roku, poprzedzającego rok, w którym realizowany jest program.
- Szczepienie będzie dobrowolne, zawsze za zgodą rodziców lub prawnych opiekunów, z którymi zostanie zawarte dobrowolne porozumienie o przystąpieniu danego dziecka do Programu.
- Każda dziewczynka winna być przebadana przez realizatora programu w celu wykluczenia ewentualnych przeciwwskazań do podania szczepionki.
- Szczepionka podawana jest trzykrotnie w okresie sześciu miesięcy od momentu podania pierwszej dawki szczepionki, przez realizatora Programu wyłonionego w trybie konkursowym.

4 b) Planowane interwencje

- zapoznanie rodziców z działaniem szczepionki przeciw HPV,
- uzyskanie zgody rodziców na wykonywanie zabiegu podania 3 dawek szczepionek, deklaracja zgody rodziców nastąpi wg wzoru ustalonego przez Wójta Gminy.
- przeprowadzenie akcji szczepień szczepionką 4-walentną przeciw HPV 6,11,16,18, która zapobiega ponadto zmianom dysplastycznym średniego i dużego stopnia (VIN2 i VIN3) oraz brodawkom zewnętrznym narządów płciowych związanych najczęściej z zakażeniem typem 6 lub 11 wirusa brodawczaka ludzkiego.

4c) Kryteria i sposób kwalifikacji uczestników

Do programu zakwalifikowano wszystkie dziewczynki urodzone w latach 2002, 2003, 2004, według stanu na dzień 31 stycznia 2016r. Faktycznie objęte zostaną szczepieniem dziewczynki, które do tej pory nie zostały zaszczepione, których rodzice wyrazili zgodę na szczepienie oraz te, które nie posiadają przeciwwskazań ze względu na stan zdrowia. Kwalifikacja dziewczynek nastąpi po przeprowadzeniu kampanii informacyjnej w miesiącu marcu 2016r.

4d) Zasady udzielania świadczeń

Realizator Programu, który zostanie wyłoniony w trybie konkursu ogłoszonego przez Wójta Gminy winien posiadać wyspecjalizowaną kadre, zdolność finansową umożliwiającą realizację Programu oraz punkt szczepień na terenie gminy Bobrowniki wyposażony zgodnie z obowiązującymi przepisami. Będzie również zobowiązany do prowadzenia dokumentacji realizacji Programu w oparciu o wymogi określone w umowie. Każdy etap szczepień zakończony zostanie złożeniem pisemnej informacji o przebiegu szczepień i ilości zaszczepionych dziewczynek.

4e) Sposób powiązania działań ze świadczeniami finansowanymi z NFZ

Zgodnie z programem szczepień ochronnych, szczepienia przeciwko wirusowi HPV znajdują się w wykazie szczepień zalecanych – niefinansowanych ze środków budżetu Ministerstwa Zdrowia.

Działaniom obejmującym szczepienia typu HPV powinny towarzyszyć inne formy profilaktyki finansowane ze środków NFZ, do których można zaliczyć badania cytologiczne. Dziewczynki poddane szczepieniom, powinny od momentu rozpoczęcia aktywności seksualnej, lub po ukończeniu 18-go roku życia wykonywać systematyczne badania cytologiczne. Badanie cytologiczne pozwala na wykrycie zmian w obrębie szyjki macicy, zanim nabiorą charakteru nowotworowego, umożliwia wczesne rozpoznanie choroby.

Badanie cytologiczne spełnia kryteria Światowej Organizacji Zdrowia dla badań zalecanych w przesiewie.

4f) Sposób zakończenia udziału w Programie

Realizator Programu po zakończeniu każdego etapu i na zakończenie realizacji programu złoży Wójtowi Gminy Bobrowniki pisemną szczegółową informację zawierającą dane statystyczne oraz wnioski, opinie na temat przeprowadzonych działań.

Sprawozdanie z realizacji Programu zostanie przedstawione Radzie Gminy Bobrowniki, wraz z ewentualną rekomendacją przedłużenia Programu na kolejne lata. Sprawozdanie to udostępnione zostanie również do wiadomości publicznej w formach zwyczajowo przyjętych

4g) Bezpieczeństwo planowanych interwencji

Planowane w ramach programu interwencje są zalecane i bezpieczne.

4h) Kompetencje/warunki niezbędne do realizacji programu

- uzyskanie opinii prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych o Programie,
- uchwalenie programu przez Radę Gminy,
- zabezpieczenie środków w budżecie gminy na realizację Programu,
- ostateczna kwalifikacja dziewczynek do udziału w projekcie,
- wybór realizatora szczepień – zakładu opieki zdrowotnej spełniającego wszystkie wymagane przepisami warunki,
- zapewnienie nadzoru nad przebiegiem akcji szczepień oraz bieżące monitorowanie Programu.

4i) Skuteczność planowanych działań

O skuteczności planowanych działań programowych będzie decydować dobra organizacja wszystkich założeń, od przeprowadzenia akcji edukacyjnej, kwalifikacji uczestników Projektu, doboru odpowiedniego i odpowiedzialnego realizatora aż po stworzenie warunków finansowych zabezpieczenia jego realizacji.

W zakresie szczepień szczepionka 4-walentna uznawana jest przez ekspertów za wysoce skuteczną w zapobieganiu zmianom CIN1 i CIN2, AIS, przewlekłej infekcji HPV, WIN1-3, VaIN 1-3 a także zmianom niezłośliwym wywołanym przez nieonkogenne typy 6 i 11. Skuteczność szczepionki 4-walentnej w zakresie zapobiegania zakażeniom HPV 6,11,16,18 u kobiet seronegatywnych przed rozpoczęciem cyklu szczepień w wieku 15-26 lat wynosi 100% w ciągu 5 lat obserwacji

5. Koszty programu:

Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) będzie płatny w całości ze środków własnych Gminy Bobrowniki.

5a) Koszt szczepień

Rok realizacji Programu	Ilość planowanych szczepień	Cena szczepionki (zł)	Koszt (zł)	Koszt (zł) w danym roku kalendarzowym
2016	47 (3 dawki)	900	42 300	42 300
2017	54 (3 dawki)	900	48 600	48 600

2018	50 (3 dawki)	900	45 000	45 000
Całkowity koszt			135 900	135 900

Do ustalenia powyższego budżetu przeznaczanego na szczepienia przewidziano koszt jednostkowy szczepienia (szczepionka + szczepienie) w wysokości 900,00zł brutto.

5b) Pozostałe koszty

Zakłada się, że w każdym roku objętym Programem budżet gminy zabezpieczy środki finansowe w wysokości 3 000,00zł na promocję Programu w zakładanych formach.

6. Monitorowanie i ewaluacja:

Po zakończeniu realizacji Programu, zostanie on poddany ocenie w celu jego użyteczności i ewentualnych propozycji dla dalszych działań. Zastosowane zostaną metody jakościowo-ilościowe takie jak: obserwacja oraz jakościowe typu: wywiad, przeprowadzone w formie bezpośredniej (pytania o zachowania, wiedzę). Na podstawie danych Narodowego Funduszu Zdrowia będzie prowadzony monitoring :

- szczepionych dziewcząt pod kątem zachorowalności na raka szyjki macicy,
- populacji szczepionych dziewcząt w skali gminy, powiatu , województwa i kraju,
- zgłaszania się mieszkanek Gminy Bobrowniki na badania cytologiczne.

7. Okres realizacji Programu:

Program będzie realizowany w okresie 3 lat – początek realizacji marzec 2016 rok. Wybór realizatora Programu nastąpi przez gminę Bobrowniki w drodze otwartego konkursu ofert, ogłoszonego na podstawie art. 26 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2015r. 618 z późn. zm.). Rekrutacja uczestników programu przeprowadzona zostanie do marca 2016r. W każdym roku szczepienia odbywać się będą według następującego schematu :

- I dawka szczepionki – marzec,
- II dawka szczepionki – maj,
- III dawka szczepionki – wrzesień.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Zbigniew Binko
Zbigniew Binko

Materiały źródłowe:

1. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2015r., poz. 618 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015r. poz.581 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 1 lipca 2005r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych” (Dz. U. z 2005 r. Nr 143, poz. 1200 z późn.zm.)
4. Raport z sesji naukowej zorganizowanej przez Szkołę Nauk Społecznych IFiS PAN i dziennik „Służba Zdrowia” w dniu 9 października 2007 r. w Warszawie pod redakcją naukową prof. dr. Hab. Antonina Ostrowskiego i dr Mariusza Gujskiego oraz Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Rak Szyjki macicy. Wybierz życie” zorganizowanej przez Sekcję Ginekologii Onkologicznej Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego, Oddział Gdański Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej w dniach 21 - 22 września 2007 r. w Gdańsku pod redakcją Dariusza Wydry i Janusza Emericha,
5. Dane uzyskane z Internetu www.onkologia.org.pl, Krajowa Baza Danych Nowotworowych,
6. Dane uzyskane z Internetu www.pzh.gov.pl Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego, Zakład Epidemiologii,
7. Opublikowane opinie Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych o programach zdrowotnych dotyczących profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Zbigniew Binko